

doi: 10.3935/rsp.v16i3.906

MEĐUNARODNA KONFERENCIJA: THIRD SECTOR ORGANIZATIONS FACING TURBULENT ENVIRONMENTS

Brisel, 29. – 30. lipanj 2009.

Konferencija koju je organizirao CINEFOGO – mreža izvrsnosti za civilno društvo i nove oblike vladavine u Europi, bila je završna od serije aktivnosti s ciljem istraživanja pitanja kako neprofitne organizacije iz područja sporta, kulture i socijalnih usluga odgovaraju na suvremene izazove, uzrokovane, prije svega, procesima marketizacije i individualizacije. U tu svrhu provedeno je komparativno istraživanje na primjerima odabranih zemalja (Njemačka, Italija, Ujedinjeno Kraljevstvo, Poljska i Švedska), a čiji je konačan rezultat izdavanje knjige s radovima. Tim povodom izlagači na konferenciji imali su zadatak predstaviti, ali i dati kritički osvrt na radove različitih autora koji će se naći u spomenutoj knjizi. Na samom početku Annete Zimmer i Adalber Evers dali su kratak uvod u projekt i njegove aktivnosti. Tom prilikom naglasili su tri osnovna cilja konferencije: prvo - dati opis navedenih područja aktivnosti, u pogledu financiranja, zakonskog uređenja i institucionalnih oblika; drugo - opisati karakteristike društvene utkanosti neprofitnih organizacija aktivnim u istim područjima, te konačno, istražiti trenutne trendove, izazove i perspektive te kako na njih navedene organizacije odgovaraju.

Ewa Przeddecka sa Sveučilišta u Gissenu prezentirala je rad na temu »*Sports, Culture and Social Service in Poland*«. Danas u Poljskoj tek oko 10% socijalnih usluga pružaju organizacije civilnog društva, prvenstveno one usluge koje ne pruža država (beskućnici, ovisnici o drogama). Uloga

crkve, odnosno katoličke tradicije i dalje je značajna u tom smislu. Sportske organizacije dominiraju sektorom (dobivaju 40% dotacija), koje su i za vrijeme komunizma uživale najjaču potporu. Razdoblje političke tranzicije bilo je obilježeno neoliberalnim utjecajima i krizom javnih financija. Posljedično, razina financiranja organizacija bila je niska. Uz to, nije postojala tradicija socijalnog dijaloga. Proces EU-integracija omogućio je dostupnost EU-fondova, što je ublažilo krizu financiranja, ali i donijelo novi trend profesionalizma, transparentnosti u radu i usvajanja EU standarda.

Marilyn Taylor sa Sveučilišta West England prezentirala je studiju Ujedinjenog Kraljevstva. Tamo je treći sektor doživio uzlet dolaskom novih laburista i retorike komercijalizacije i komodifikacije socijalne sigurnosti. U usporedbi s istraživanjima sektora u području socijalnih usluga, malo je istraživanja iz područja sporta i kulture, iako je u njemu zapošljavanje znatno veće. U sportu nailazimo na velike varijacije između velikih, profesionalnih organizacija, i onih malih, vezanih uz lokalnu zajednicu. Kad je riječ o području socijalnih usluga, bilježi se trend komercijalizacije usluga te relativno rigidne kulture upravljanja učincima te »*outsourcinga*«, kako financiranja, tako i regulacije, što je posebno vidljivo u području socijalnog stanovanja.

Costanzo Ranci predstavio je obilježja sektora u Italiji. Povijesno nasljeđe svjedoči o relativno malom sektoru, u usporedbi s drugim zapadnoeuropskim zemljama, što je rezultat dominacije političkih stranaka nad civilnim društvom te dominacije vjerskih organizacija. Uslijed ograničenih kapaciteta države da regulira i koordinira sustav socijalnih usluga, organizacije uživaju relativnu autonomiju, ali i nedostatak profesionalizma i financijskih sredstava. Posljednje desetljeće treći sektor bilježi trend marketizacije te pritisaka za odgovornošću

organizacija što se očituje u većoj standardizaciji usluga, rastu profesionalizma, ali i naglasku na većem formalizmu i izgradnji institucija. Također, primjetan je rast kompetitivnosti između samih organizacija, ali i neprofitnih organizacija i onih koji djeluju za profit.

Benjamin Ewert govorio je o trećem sektoru u Njemačkoj. Uloga neprofitnih organizacija u socijalnim uslugama oblikovana je povijesnim nasljeđem gdje su bitne odrednice supsidijarnost i korporativizam. Organizacije su bile vjerski utemeljene, volonterske i temeljene na samopomoći. Sportske organizacije razvijaju se od prve polovice 19. stoljeća, temeljene na pokretima na lokalnoj razini. One su sadržavale i obrazovni aspekt, doprinos socijalnim vještinama te zdravom životnom stilu. Misija kulturnih organizacija bila je promicanje dostupnosti kulture za sve građane. Suvremene promjene socijalnim organizacijama donijele su kompetitivno okruženje te unutarnje redefiniranje sukladno logici menadžerijalizma koja podrazumijeva veću predanost transparentnosti, učinkovitosti i fleksibilnosti. Tu je nadalje i jačanje profesionalizma, pluralizacija organizacija te usluge »po mjeri«. Primjetan je i trend hibridizacije organizacija pri čemu su veze s korisnicima i vlastima nejasne.

Anton Bašić sa Sveučilišta u Münsteru dao je komparativni prikaz razvoja organizacija u području sporta. Dok je u Njemačkoj naglasak bio na obrazovnim aspektima sporta, u Ujedinjenom Kraljevstvu naglasak je bio na kompetitivnosti. U Italiji nailazimo na jak nacionalistički kontekst; sport je u funkciji vojnih ciljeva i propagande. Kad je riječ o Poljskoj, sport je bio u funkciji državotvornosti, pogotovo do kraja 80-ih. U Švedskoj nailazimo na drugačiji kontekst, budući da je država već bila izgrađena. Tamo se sport razumijevao kao zdrava aktivnost i aktivnost za slobodno vrijeme, a bio je organiziran kroz velike, lokalne organizacije. U Švedskoj sportske

organizacije čine veliki dio neprofitnog sektora, a vrijednost volonterskog rada doseže gotovo 3 mlrd. eura. Od suvremenih izazova valja izdvojiti marketizaciju sporta, smanjivanje financiranja od javnog sektora te slabljenje veza s članstvom i volonterima.

Freya Brune sa Sveučilišta u Münsteru govorila je o europskoj sportskoj politici, kao o području u nastajanju. U samoj EU, postoje razlike među zemljama kada je u pitanju sportska djelatnost, ovisno je li ona centralizirana ili decentralizirana, profitna ili neprofitna. Autorica navodi da u EU-u ne postoji jedinstvena sportska politika, ili eventualni europski sportski model, a o tome svjedoči i nedostatak zakonodavne osnove za sportske programe. Umjesto toga, pitanje sporta sastavni je dio drugih politika i područja kao što su kultura, tržišno natjecanje, EU proširenje, zdravstvo, mladi, rodna ravnopravnost, regionalna politika i drugo. U EU zakonodavstvu, sport je predmet regulacije samo ako se razumije kao ekonomska aktivnost.

U drugom dijelu konferencije, Adalbert Evers sa Sveučilišta u Giessenu održao je izlaganje na temu uloge organizacija trećeg sektora u socijalnim uslugama. Zajednička obilježja svim zemljama, kada je riječ o povijesnom nasljeđu i oblikovanju sektora, presudan je utjecaj društvenih konstelacija u trenutku nastanka modernih država, uključujući utjecaj crkve, države i klasa. Analizirajući odnose između trećeg sektora i vlasti, autor zaključuje kako postoji mnoštvo različitih modela, mnogo više nego što sugeriraju tipologije socijalnih režima. Nadalje, organizacije imaju funkciju i političke integracije i participacije. Ne treba zaboraviti i značaj dominantnog ekonomskog diskursa u pojedinoj zemlji, kao i onog političkog (na primjer u Ujedinjenom Kraljevstvu). Konačno, autor navodi i utjecaj menadžerijalizma te politika integracije i socijalne kohezije. Posljednje predstavlja i jedan od suvreme-

nih izazova za djelovanje organizacija u pružanju socijalnih usluga; kako pomiriti djelovanje organizacija u kontekstu novih trendova naglaska na produktivnosti i menadžerijalizma s jedne strane, te uloge u jačanju socijalne kohezije (društvene i političke participacije) s druge.

Tim Eyßell sa Sveučilišta u Giessenu govorio je o europeizaciji socijalnih usluga, odnosno utjecaju regulacija međunarodnog tržišta na upravljanje socijalnim uslugama. Trendovi marketizacije stavljaju pritisak za veću konkurentnost i niže cijene, uz istovremeno višu razinu kvalitete. U kreiranju ove politike u EU-u, najveći značaj imaju Europska komisija te Europski sud pravde. Osim neobvezujućih dokumenata, ne postoji posebno europsko zakonodavstvo koje uređuje socijalne usluge, već se na njega posredno odnosi opće zakonodavstvo o unutarnjem tržištu. Utjecaj europeizacije prvenstveno ovisi o nacionalnim regulacijama socijalnih usluga; u zemljama koje isključuju privatne profitne usluge EU zakonodavstvo od manjeg je značaja.

Lilian Schwab sa Sveučilišta u Münsteru dala je komparativni prikaz djelovanja organizacija iz područja kulture i umjetnosti u Švedskoj, Velikoj Britaniji, Njemačkoj i Poljskoj. Tako navodi da je sektor u Švedskoj nastao na tradiciji narodnih pokreta, organizira se na lokalnoj razini i uz veliku pomoć volontera, uživa veliku

(financijsku) podršku javnog sektora, a zanimljivo je da ima i značajnu ulogu u obrazovanju, posebice odraslih. U Ujedinjenom Kraljevstvu sektor u ovom području djeluje komplementarno s tržištem, pri čemu se poslovni subjekti pojavljuju i kao sponzori, a važan je značaj i individualnih donacija. Uslijed smanjenja javnog financiranja i u Njemačkoj sve veći značaj imaju sponzorstva, dok je udio donacija manji. Većini zemalja zajednička je podjela sektora kulture između profesionalnih organizacija te amaterskih koje djeluju na lokalnoj razini i uključuju volontere.

Iako je utjecaj socio-povijesnog nasljeđa bitan te i dalje prepoznatljiv u razvoju sektora u pojedinoj zemlji, prezentirani radovi svjedoče o promjenama i izazovima koji su zajednički ne samo različitim zemljama, već i navedenim djelatnostima: smanjenje financijske potpore javnog sektora i veće oslanjanje na samo tržište i sponzorstva, novi oblici upravljanja, profesionalizacija djelatnosti i drugo. Trenutna financijska kriza dodatno aktualizira ova pitanja i legitimizira spomenute trendove, radi čega je potrebno o tome pokrenuti daljnje rasprave. Utjecaj EU-a u navedenim područjima više je implicitan nego jasan, no o samoj jačini utjecaja teško je prosuđivati.

Jelena Matančević

